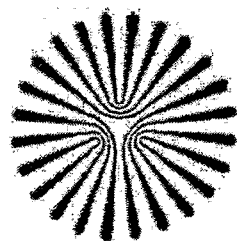

11.78A

۸۷/۱۰۷۰۹۹
۸۷/۱۲/۱۲

دانشگاه پیام نور

دانشکده: علوم پایه

گروه: ریاضی

عنوان پایان نامه:

روش های تکراری برای حل سیستم های خطی بزرگ

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته: ریاضی کاربردی

کتابخانه دانشگاه پیام نور
تهران

مؤلف:

مریم مهربانی

استاد راهنما:

دکتر جلیل رشیدی نیا

۱۳۸۷ / ۱۲ / ۵

۱۰۱۳۳۶

مهر ۱۳۸۷

۱۱۰۶۴۸

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه پیام نور
دانشگاه پیام نور استان تهران

تاریخ
شماره
پیوست

((تصویب نامه))

پایان نامه تحت عنوان :

" روشهای تکراری برای حل سیستمهای بزرگ خطی "

تاریخ دفاع: ۸۷/۷/۹ ، ساعت: ۱۸/۳۰-۱۷/۳۰

نمره: هجده و هفتاد و پنج درصد
درجه: ف

اعضای هیات داوران :

پیوست

نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبه علمی	امضاء
۱-جناب آقای دکتر رشیدی نیا	استاد راهنما		
۲-سرکار خانم دکتر احمدی	استاد مشاور		
۳-جناب آقای دکتر نیسی	استاد داور خارجی		
۴-جناب آقای دکتر بیژن زاده	استاد داور داخلی		
۵-سرکار خانم دکتر ناصی	نماینده گروه		

تهران، خیابان انقلاب،
خیابان استاد نجات اللهی،
نبش خیابان سپند،
پلاک ۲۳۳
تلفن: ۸۸۸۰۱۰۹۰
دورنگار: ۸۸۹۰۳۱۵۸
پست الکترونیکی:
info@Tehran.pnu.ac.ir
نشانی الکترونیکی:
http://www.Tehran.pnu.ac.ir

نام خانوادگی دانشجو: مهربانی

نام: مریم

عنوان پایان نامه: روش های تکراری برای حل سیستم های خطی بزرگ

استاد راهنما: دکتر جلیل رشیدی نیا

استاد مشاور: دکتر خدیجه احمدی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد رشته: ریاضی گرایش: آنالیز عددی دانشگاه: پیام نور

دانشکده: علوم پایه تاریخ فارغ التحصیلی: تعداد صفحه:

کلید واژه ها: سیستم های خطی بزرگ، روش های تکراری، همگرایی روش های تکراری، آنالیز خطا و کاربرد روش ها

چکیده: در این پایان نامه به بررسی روش های تکراری برای حل سیستم های خطی با ابعاد بزرگ می پردازیم. علی رغم پیشرفت هایی که در بهبود اینگونه روش ها صورت گرفته است، مشکلات بسیاری در فرایند محاسباتی وجود دارد که سبب اختلاف فاحش در جواب تقریبی نسبت به جواب واقعی می گردد. در سال های اخیر برای رفع اینگونه مشکلات، روش های جدیدی ارائه شده است که نسبت به روش های قبلی از سرعت بالاتر و دقت قابل توجهی برخوردار هستند.

لذا سعی کردیم ابتدا در فصل اول به طور اجمالی به بررسی مفاهیم اولیه و کلی روش های تکراری متداول بپردازیم در ادامه در فصل دوم به منظور شتاب بخشیدن به سرعت همگرایی روش تکراری (AOR)، انواع ماتریس های پیش حالت ساز را معرفی کرده، و همگرایی روش فوق را همراه با این ماتریس ها بررسی می کنیم. در فصل سوم به توضیح درباره روش تناوبی فوق تخفیف تعمیم یافته (GSOR) می پردازیم و در فصل چهارم روش تکراری (GAOR)، برای حل مسائل حداقل مربعات بررسی می کنیم و در فصل پنجم روش تعمیم یافته شبه SOR (GSOR-LIKE) را برای مسائل حداقل مربعات به کار می بریم.

این پایان نامه اساساً بر پایه مطالب مندرج در مراجع [۲۲] و [۲۳] و [۲۴] استوار می باشد.

۱

تقدیم به اولین آموزگارم پدر عزیزم که لطف بی دریغ اش سایه بانی است برای زندگی
و پیشکش به مادر عزیزم، آن دریای عاطفه که نهال میاتم را با عشق پیراست
و نیز ارمغانی است نامیز به همسر فرزانه ام، که به راستی شمع راهم شد
و درشتی راه تمقیق را برایم پرنیان نمود.

تقدیر و تشکر

فداوند بزرگی را سپاس می گویم که با الطاف خویش مرا یاری کرد تا راهی را که آغاز کردم با موفقیت به پایان برسانم.

در نگارش این رساله از ممزر برقی استادان و فرهیختگان مستفیض شدم که لازم می دانم تا مراتب قدردانی و سپاس بی کران خود را مضورشان ابراز نمایم.

از زحمات بی دریغ استاد راهنمای بزرگوارم جناب آقای دکتر جلیل رشیدی نیا کمال تشکر و قدر دانی را دارم.

همچنین از سرکار خانم دکتر امدی که پیش از این افتخار شاگردی ایشان را داشتم، به عنوان استاد مشاور در این رساله، ممنون و سپاسگزارم.

۱ مقدمه

فصل اول

مقدمه ای بر روش های تکراری برای حل سیستم های خطی

۲ ۱-۱ مقدمه

۵ ۲-۱ روش تکراری SOR

۸ ۳-۱ روش تکراری AOR

فصل دوم

بهبود روش تکراری AOR با انواع ماتریس های پیش حالت ساز

۹ ۲-۱ مقدمه

۱۰ ۲-۲ بهبود روش تکراری AOR با ماتریس های پیش حالت ساز p_2, p_1

۱۹ ۳-۲ بهبود روش تکراری AOR با ماتریس های پیش حالت ساز p_4, p_3

۳۵ ۴-۲ بهبود روش تکراری AOR با ماتریس های پیش حالت ساز p_6, p_5

۴۷ ۵-۲ بهبود روش تکراری AOR با ماتریس های پیش حالت ساز p^*

۵۴ ۶-۲ بهبود روش تکراری AOR با ماتریس های پیش حالت ساز p_8, p_7

فصل سوم

تعمیم روش تکراری فوق تخفیف برای مسائل حداقل مربعات (GSOR)

۷۲ ۳-۱ مقدمه

۷۵ ۳-۲ روش تکراری GSOR

۷۷ ۳-۳ همگرایی روش GSOR

۸۶ ۴-۳ نتیجه گیری نهایی

فصل چهارم

تعمیم روش تکراری AOR برای مسائل حداقل مربعات (GAOR)

۸۸	۴-۱ مقدمه
۹۰	۴-۲ روش تکراری GAOR
۹۱	۴-۳ همگرایی روش GAOR
۱۰۱	۴-۴ مقایسه روش GAOR با روش GSOR
۱۰۷	۴-۵ نتایج عددی

فصل پنجم

تعمیم روش شبه SOR برای مسائل حداقل مربعات (GSOR-LIKE)

۱۰۹	۵-۱ مقدمه
۱۱۱	۵-۲ تعمیم روش شبه SOR
۱۱۵	۵-۳ تحلیل همگرایی

فصل ششم

نتیجه نهایی

۱۱۷	۶-۱ نتیجه گیری نهایی
۱۱۹	مراجع

مقدمه

مطالب مندرج در این پایان نامه در شش فصل تنظیم شده است.

چون در بسیاری از موارد با مسائلی مواجه هستیم که روش های تحلیلی برای حل دستگاه های خطی پاسخگو نیستند و یا اگر پاسخگو باشند زمان حل آنها آنقدر طولانی است که نیازمند تسریع در حل آنها هستیم بنابراین جواب تقریبی حاصل از روش های دیگر نیازمند دقت بیشتر و کنترل خطا است. از جمله اینگونه روش ها؛ روش های تکراری می باشد که به ما در حل مسائلی نظیر حل سیستم های خطی با ابعاد بسیار بزرگ یاری میرساند. علی رغم پیشرفت هایی که در بهبود اینگونه روش ها صورت گرفته است، مشکلات بسیاری در فرآیند های محاسباتی وجود دارد که سبب تفاوت فاحش در جواب تقریبی نسبت به جواب واقعی می گردد. بنابراین بهبود این روش ها ضرورت دارد. و در سال های اخیر مطالعات زیادی در این باره صورت گرفته است از جمله گسترش روش های مختلف مانند روش های (SOR) و (AOR) که میزان خطا در این روش ها رو به کاهش است. لذا در فصل اول به طور اجمالی روش های تکراری متداول برای حل دستگاه های منتج از معادلات انتگرال و معادلات با مشتقات جزئی بررسی می شود.

در فصل دوم به منظور افزایش سرعت همگرایی روش (AOR) از پیش حالت سازهای متفاوت استفاده می کنیم تا علاوه بر شتاب بخشیدن به سرعت همگرایی، تعداد عملیات محاسباتی نیز کاهش یابد.

در فصل سوم روش (GSOR) مطرح می شود و همگرایی آن به طور مبسوط تحلیل می شود. و در فصل چهارم، به بررسی روش (GAOR) برای حل مسائل حداقل مربعات می پردازیم و ادامه این فصل را به مقایسه روش های (GSOR) و (GAOR) اختصاص می دهیم.

در فصل پنجم تعمیم روش تکراری شبه (SOR) را برای حل مسائل حداقل مربعات ارائه می کنیم. در فصل آخر نتیجه گیری نهایی و پیشنهاد برای کارهای آینده مطرح می شود و در پایان مراجع مورد استفاده ذکر می گردد.

فصل اول

مقدمه ای بر روش های تکراری برای حل سیستم های خطی

۱-۱ مقدمه

در این بخش به بیان تعدادی تعاریف اساسی، و چگونگی به دست آوردن برخی از فرمول ها می

پردازیم، که به ما در بررسی، روش های تکراری برای حل دستگاه های خطی یاری می رسانند.

سیستم خطی زیر را در نظر می گیریم:

$$Ax = b \quad (1-1)$$

که در آن ماتریس ضرایب دستگاه A ، نامفرد است و بردار b داده شده است، درصدد یافتن یک جواب

برای سیستم (۱-۱) هستیم.

تعریف (۱-۱): روش تکراری

یک روش تکراری به دنباله ای از بردارهای $\{x^{(k)}\}$ $k = 0, 1, \dots$ اطلاق می شود که انتظار می رود با

تقریب اولیه $x^{(0)}$ داده شده به x جواب واقعی سیستم (۱-۱) همگرا شود.

تعریف (۲-۱): همگرایی روش تکراری

یک روش تکراری را همگرا گوئیم هرگاه:

$$\lim_{k \rightarrow \infty} \|x - x^{(k)}\| = 0$$

در روش های تکراری ماتریس ضرایب سیستم ، A را به شکل زیر تجزیه می کنیم:

$$A = M - N$$

که M یک ماتریس نامفرد است .

سپس دنباله $\{x^{(k)}\}$ را به صورت زیر تعریف می کنیم :

$$Mx^{(k+1)} = Nx^{(k)} + b \quad (2-1)$$

و تقریب اولیه $x^{(0)}$ داده شده است .

چنانچه روش همگرا باشد ، آن گاه روش تکراری فوق به سمت جواب منحصر بفرد سیستم (۱-۱)

همگرا می شود .

اکنون شرایطی برای همگرایی این دنباله از بردارها را مشخص می کنیم .

فرض می کنیم $e^{(k)} = x - x^{(k)}$ بردار خطا در تکرار k ام باشد ، بنابراین اگر x جواب واقعی سیستم

(۱-۱) باشد .

$$x = M^{-1}Nx + M^{-1}b$$

$$x^{(k)} = M^{-1}Nx^{(k)} + M^{-1}b$$

$$e^{(k+1)} = x - x^{(k)} = M^{-1}Nx + M^{-1}b - M^{-1}Nx^{(k)} - M^{-1}b = M^{-1}N(x - x^{(k)}) =$$

$$M^{-1}N(M^{-1}N(x - x^{(k-1)})) = \dots = M^{-1}N^{(k+1)}e^{(0)} \quad (3-1)$$

فصل اول- مقدمه ای بر روش های تکراری برای حل سیستم های خطی بزرگ؛

رابطه فوق به ما می گوید که روش تکراری به ازاء هر تقریب اولیه $x^{(0)}$ همگرا است ، اگر و فقط اگر

$$\lim_{k \rightarrow \infty} (M^{-1}N)^k = 0$$

قضیه (۱-۱) : روش تکراری (۲-۱) به ازاء هر تقریب اولیه $x^{(0)}$ همگرا است اگر و فقط اگر

$$\rho(M^{-1}N) < 1$$

اثبات :

$$\lim_{k \rightarrow \infty} A^k = 0 \leftrightarrow \rho(A) < 1$$

ثابت می کنیم

برای این منظور نشان می دهیم چهار گزینه زیر معادل اند

$$\lim_{k \rightarrow \infty} A^k = 0 \quad -۱$$

$$\forall x \in C, x \neq 0 \quad \lim_{k \rightarrow \infty} A^k x = 0 \quad -۲$$

$$\rho(A) < 1 \quad -۳$$

$$\|A\| < 1 \quad -۴$$

$$\lim_{k \rightarrow \infty} \|A^k x\| \leq \lim_{k \rightarrow \infty} \|A^k\| \|x\| \Rightarrow \lim_{k \rightarrow \infty} \|A^k x\| = 0 \Rightarrow$$

از ۱ به ۲:

$$\left\| \lim_{k \rightarrow \infty} A^k x \right\| = 0 \Rightarrow \lim_{k \rightarrow \infty} A^k x = 0$$

از ۲ به ۳: فرض کنیم $\rho(A) \geq 1$ ، بنابراین یک مقدار ویژه مانند λ وجود دارد به طوری که $|\lambda| \geq 1$

و اگر x یک بردار ویژه متناظر با λ باشد داریم: (منظور از $\rho(A)$ شعاع طیفی ماتریس A است)

فصل اول- مقدمه ای بر روش های تکراری برای حل سیستم های خطی بزرگه

$$Ax = \lambda x$$

$$A^2 x = A(Ax) = A(\lambda x) = \lambda(Ax) = \lambda^2 x$$

$$A^k x = \lambda^k x \Rightarrow \lim_{k \rightarrow \infty} A^k x = \lim_{k \rightarrow \infty} \lambda^k x \Rightarrow 0 = \lim_{k \rightarrow \infty} |\lambda|^k x$$

و این تناقض است لذا نتیجه می گیریم $\rho(A) < 1$.

از ۳ به ۴: میدانیم برای هر $\varepsilon > 0$ نرمی سازگار مانند $\| \cdot \|$ وجود دارد به طوری که

$$\|A\| \leq \rho(A) + \varepsilon$$

$$\|A\| \leq \rho(A) + \varepsilon < 1$$

$$\|A^k\| \leq \|A\|^k, \lim_{k \rightarrow \infty} \|A\|^k = 0$$

از ۴ به ۱:

$$\Rightarrow \lim_{k \rightarrow \infty} \|A^k\| = 0 \Rightarrow \lim_{k \rightarrow \infty} \|A^k - 0\| = 0 \Rightarrow \lim_{k \rightarrow \infty} A^k = 0$$

۲-۱ روش تکراری SOR

در این بخش روش تکراری فوق تخفیف متوالی (SOR) برای حل دستگاه خطی (۱-۱) مورد بررسی

قرار می دهیم.

مجدداً سیستم خطی (۱-۱) را در نظر می گیریم:

$$Ax = b$$

که در آن $A \in R^{n \times n}, b \in R^n$

اگر ماتریس A را به شکل زیر تجزیه کنیم:

$$A = D - L - U$$

که U, L, D به ترتیب ماتریس های قطری، اکیداً پایین مثلثی و اکیداً بالامثلثی، ماتریس A هستند.

فصل اول- مقدمه ای بر روش های تکراری برای حل سیستم های خطی بزرگ ۶

مولفه های بردار x در $(k+1)$ امین تکرار از روش SOR از دستور زیر محاسبه می شوند .

$$x_i^{(k+1)} = \frac{w}{a_{ii}} \left(b_i - \sum_{j=1}^{i-1} a_{ij} x_j^{(k+1)} - \sum_{j=i+1}^n a_{ij} x_j^{(k)} \right) + (1-w)x_i^{(k)} \quad (4-1)$$

که در آن پارامتر w حقیقی است و $w > 0$

$$(D + wL)x^{(k+1)} = ((1-w)D - wU)x^{(k)} + wb \quad (5-1)$$

ماتریس تکرار روش SOR را با L_w نشان می دهیم و برابر

$$L_w = (D + wL)^{-1}[(1-w)D - wU] \quad (6-1)$$

قضیه (۱-۲) : اگر روش SOR همگرا باشد ، آن گاه $0 < w < 2$

اثبات :

ماتریس تکرار در این روش برابر است با :

$$L_w = (I + wD^{-1}L)^{-1}((1-w)I - wD^{-1}U)$$

ماتریس L_w یک ماتریس بالامثلثی با عناصر قطری $(1-w)$ است بنابراین

و $\det(L_w)$ حاصلضرب مقادیر ویژه L_w است پس

$$\det(L_w) = (1-w)^n$$

$$|1-w|^n \leq \rho(L_w)^n$$

$$|1-w| \leq \rho(L_w)$$

بنابراین

اگر روش SOR همگرا باشد $\rho(L_w) < 1$ پس نتیجه می گیریم :

$$|1-w| < 1 \Rightarrow 0 < w < 2$$

تعریف (۱-۳): ماتریس $[A]_{n \times n}$ را اکیداً غالب قطری گویند هرگاه:

$$\forall_i |a_{ii}| > \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^n |a_{ij}|$$

فصل اول- مقدمه ای بر روش های تکراری برای حل سیستم های خطی بزرگ ۷

همچنین به سادگی می توان نشان داد اگر ماتریس ضرایب A ، اکیداً غالب قطری باشد و $0 < w \leq 1$ آن گاه روش SOR همگر است .

اما مسئله مهم در پرداختن به روش SOR ، انتخاب پارامتر w است به طوری که $\rho(L_w)$ مینیمم گردد این مسئله را Young [1] برای ماتریس های با درجه بسیار بزرگ حل کرد و ثابت کرد که مقدار بهینه w یعنی w_{opt} برابر

$$w_{opt} = \frac{2}{1 + \sqrt{1 - \rho(j(A))^2}} \quad (7-1)$$

که $\rho(j(A))$ شعاع طیفی ماتریس تکرار روش ژاکوبی است و

$$\rho(L_{w_{opt}}) = w_{opt} - 1$$

و همچنین نشان داد که اگر λ یک مقدار ویژه L_w باشد و μ یک مقدار ویژه $j(A)$ باشد آن گاه

$$(\lambda + w - 1)^2 = w^2 \mu^2 \lambda$$

رابطه (7-1) نشان می دهد که برای پیدا کردن w_{opt} باید $\rho(j(A))$ را در اختیار داشت اما در

بسیاری از مسائل $\rho(j(A))$ را به راحتی نمی توان محاسبه کرد .

اما پس از مطالعات بسیاری که در این زمینه انجام شد سرانجام Hageman and young [2] در مدل

مسئله خاص کتاب خود به رابطه ای برای تقریب w_{opt} که مستقل از $\rho(j(A))$ باشد دست یافتند که به

صورت زیر است :

$$w_{opt} = \frac{2}{1 + \sin(\pi h)} \quad , \quad \rho(L_w) = \frac{1 - \sin(\pi h)}{1 + \sin(\pi h)}$$

و نتیجه گرفتند

$$\rho(L_{w_{opt}}) = 1 - 2\pi h + O(h^2)$$

۱-۳ روش تکراری AOR^1

دستگاه خطی $Ax = b$ را در نظر می گیریم،

که $x, b \in R^n, A \in R^{n \times n}$ و درایه های روی قطر اصلی A مخالف صفراند .

در سال ۱۹۷۸ ، [3] Hodjidimos ، روش تکراری SOR را برای حل دستگاه خطی فوق ، با به

کارگیری دو پارامتر تعمیم داد و روشی با نام AOR را پایه گذاری کرد .

در این روش اگر ماتریس ضرایب A را به شکل زیر تجزیه کنیم :

$$A = D - A_L - A_U$$

که $D, -A_L, -A_U$ به ترتیب ماتریس های قطری ، اکیداً پایین مثلثی و اکیداً بالامثلثی هستند . آن گاه برداز

x در $(k+1)$ امین تکرار از دستور زیر محاسبه می شود :

$$x^{(k+1)} = (I - rL)^{-1} ((1-w)I + (w-r)L + wU)x^{(k)} + w(I - rL)^{-1} D^{-1}b \quad (A-1)$$

ماتریس تکرار روش AOR را با $L_{r,w}$ نمایش می دهیم و

$$L_{r,w} = (I - rL)^{-1} ((1-w)I + (w-r)L + wU) \quad (9-1)$$

$$L = D^{-1}A_L \quad , \quad U = D^{-1}A_U \quad \text{که}$$

و r, w اعداد حقیقی هستند و $w > 0$

اگر $r = w$ آن گاه روش AOR به روش SOR تبدیل خواهد شد .

همگرایی روش AOR در مرجع [3] به تفصیل شرح داده شده است .

¹ - Accelerated overrelaxation method

فصل دوم

بهبود روش تکراری AOR با انواع ماتریس های پیش حالت ساز

۱-۲ مقدمه

سیستم خطی زیر را در نظر می گیریم:

$$Ax = b \quad (1-1-2)$$

که $b \in R^n, A \in R^{n \times n}$ و بردار $x \in R^n$ مجهول است.

همان طور که در فصل قبل بیان شد شعاع طیفی ماتریس تکرار ، تعیین کننده همگرایی و پایداری یک روش تکراری است . و همچنین یک روش تکراری همگرا است اگر و فقط اگر شعاع طیفی ماتریس تکرار آن کمتر از یک باشد . در این فصل نشان خواهیم داد که با قراردادن پیش شرط های معین و مشخصی برای سیستم خطی (۱-۱-۲) شعاع طیفی ماتریس تکرار کاهش می یابد و ما در جهت بهبود سرعت همگرایی گام برداشته ایم .

به این معنی که با ضرب ماتریس پیش حالت ساز P در سیستم (۱-۱-۲) خواهیم داشت :

$$PAx = Pb$$

P یک ماتریس نامنفرد است .

و ماتریس PA را به شکل زیر تجزیه می کنیم:

$$PA = M_p - N_p$$

M_p وارون پذیر است .

بنابراین خواهیم داشت

$$x^{(k+1)} = M_p^{-1} N_p x^{(k)} + M_p^{-1} P b$$

در ادامه نشان خواهیم داد که روش تکراری فوق به منظور شتاب بخشیدن به سرعت همگرایی روش های متداول تکراری صورت می گیرد و بدون اینکه به کلیت مسئله خدشه ای وارد شود ماتریس ضرایب سیستم (۱-۱-۲) را به شکل زیر تجزیه می کنیم .

$$A = I - L - U \quad (2-1-2)$$

که در آن I ماتریس واحد $-L, -U$ به ترتیب ماتریس های اکیداً پایین مثلثی و اکیداً بالامثلثی هستند . روش AOR برای حل سیستم خطی (۱-۱-۲) به شکل زیر بیان شد .

$$x^{(k+1)} = (I - rL)^{-1} ((1-w)I + (w-r)L + wU)x^{(k)} + (I - rL)^{-1} w b$$

که w, r پارامترهای حقیقی هستند $w \neq 0$

در بخش های بعد ، ثابت خواهیم کرد که با در نظر گرفتن ماتریس های پیش حالت ساز P برای حل سیستم خطی (۱-۱-۲) سرعت همگرایی روش AOR قابل افزایش است .

۲-۲ بهبود روش تکراری AOR با ماتریس های پیش حالت ساز P_2, P_1

ابتدا به بیان چند تعریف و نتایج آنها می پردازیم .

تعریف (۱-۲-۲): ماتریس $A = [a_{ij}]_{n \times n}$ را نامنفی گویند هرگاه $a_{ij} \geq 0, i, j = 1, 2, \dots, n$ و با نماد

$A \geq 0$ نمایش می دهند .

تعریف (۲-۲-۲): اگر $A = [a_{ij}]_{n \times n}$ و $B = [b_{ij}]_{n \times n}$ آن گاه $A \geq B$ هرگاه برای هر $i, j = 1, \dots, n$ داشته

باشیم $a_{ij} \geq b_{ij}$

تعریف (۳-۲-۲): ماتریس $A = [a_{ij}]_{m \times n}$ را یک L -ماتریس گویند هرگاه

$$\begin{cases} a_{ii} > 0 & i = 1, \dots, n \\ a_{ij} \leq 0 & i, j = 1, \dots, n \end{cases}$$

تعریف (۴-۲-۲): ماتریس A را یک ماتریس تحویل ناپذیر گویند هرگاه گراف جهت دار و ابسته به آن همبند قوی باشد .

لم (۱-۲-۲): اگر ماتریس $A \in R^{n \times n}$ تحویل ناپذیر و نامنفی باشد آن گاه :

(۱) ماتریس A ، دارای یک مقدار ویژه حقیقی و مثبت است که با $\rho(A)$ برابر است .

(۲) برای $\rho(A)$ یک بردار ویژه $x > 0$ متناظر است .

(۳) $\rho(A)$ یک مقدار ویژه ساده A است .

(۴) با افزایش مقدار درایه های ماتریس A ، مقدار $\rho(A)$ نیز افزایش پیدا می کند .

اثبات : مرجع [4] را ببینید .

لم (۲-۲-۲): اگر ماتریس $A \in R^{n \times n}$ نامنفی باشد $(A \geq 0)$ آن گاه :

(۱) اگر $\alpha x \leq Ax$ و $x > 0$ آن گاه $\alpha < \rho(A)$

(۲) اگر $Ax \leq \beta x$ و $x \geq 0$ آن گاه $\rho(A) \leq \beta$

(۳) اگر ماتریس A ، تحویل ناپذیر نیز باشد و $\alpha x < Ax < \beta x$ ، $x > 0$ آن گاه $\alpha < \rho(A) < \beta$

اثبات : فصل دوم از مرجع [5] ببینید .

اکنون ماتریس های پیش حالت ساز P_2, P_1 را معرفی کرده و در ادامه همگرایی روش AOR را همراه با این پیش شرط ها بررسی می کنیم .

$$P_1 = I + S_1 \quad (۱-۲-۲)$$

فصل دوم- بهبود روش تکراری AOR با انواع ماتریس های پیش حالت ساز ۱۲

$$S_1 = \begin{bmatrix} 0 & 0 & . & . & . & 0 \\ 0 & 0 & . & . & . & 0 \\ . & & & & & . \\ . & & & & & . \\ . & & & & & . \\ -a_{n1} & 0 & . & . & . & 0 \end{bmatrix} \quad (2-2-2)$$

و قرار می دهیم:

$$\bar{b} = (I + S_1)b, \quad \bar{A} = (I + S_1)A \quad (2-2-3)$$

بنابراین

$$\bar{A}x = \bar{b} \quad (4-2-2)$$

و

$$P_2 = I + S_2 \quad (5-2-2)$$

بنابراین

$$A'x = b' \quad (8-2-2)$$

$$S_2 = \begin{bmatrix} 0 & 0 & . & . & . & -a_{1n} \\ 0 & 0 & . & . & . & 0 \\ . & . & & & & . \\ . & . & & & & . \\ . & . & & & & . \\ 0 & 0 & . & . & . & 0 \end{bmatrix} \quad (6-2-2)$$

و قرار می دهیم:

$$A' = (I + S_2)A, \quad b' = (I + S_2)b \quad (7-2-2)$$

بنابراین